

La vita è bella – Amintirile unui medic începător

Articol preluat cu consimțamentul revistei Baabel

Serviciul militar

După terminarea facultății de medicină generală la Timișoara am fost repartizat ca medic de circumscripție la comuna Căndești, Județul Neamț, însă mai întâi aveam obligația cetățenească de a servi în armată. Era în 1976. Serviciul militar obligatoriu al absolvenților facultăților de medicină era de șase luni. Cu pile (răposata mea soacră lucra la biroul de recrutare din Timișoara), am fost repartizat la o unitate militară din oraș. Condițiile de cazare și de alimentație lăsaus mult de dorit, însă avantajul de a fi sub arme la Timișoara îmi oferea posibilitatea (neoficială) de a ieși din cazarmă o dată pe săptămână ca să mă aprovizionez, să mănânc bine și să fac o baie în casa socrilor. După instrucția elementară am fost repartizat la dispensarul acelei unități militare. Acolo lucram și trăiam 24 de ore din 24, doar din când în când ieșeam cu trupele pentru a da la nevoie primul ajutor la instrucție. Așa am ajuns odată pe muntele Semenic, unde urma să schiem. Era prima (și ultima) oară că am pus schiuri în picioare. După o zi de căderi repetate și două crize de astm, m-au trimis înapoi.

Facultatea m-a înzestrat cu o bază teoretică solidă, care mă ajută până astăzi să înțeleg în profunzime fenomenele medicale. Îmi lipsea însă practica. Nu văzusem destule cazuri urgente și mai ales nu eu eram cel care trebuia să le rezolve. Sistemul din Israel este mai practic, fiindcă un an de stagiul îl petreci la spital, unde înveți multă practică medicală, fiind sub supraveghere permanentă, ca să ți se corecteze eventualele greșeli, pe când în România de atunci stagiul se făcea de obicei la țară, singur pe “câmpul de luptă”, învățând de la cine apucați: sanitar, felcer, moașă, etc. Presupun că sistemul s-a schimbat între timp și în România. Mai era și neîndemânarea medicilor începători. În România, procedeele manuale, cum ar fi inserția de infuzii intravenoase sau cusutul unei plăgi, erau efectuate de surori.

În vacanța de după anul cinci am făcut o lună de practică medicală la Uivar, o comună din apropierea Timișorii. De când am venit și până la sfârșitul lunii, medicul local nu și-a mai făcut apariția, așa că eu eram medicul “atotputernic” (fără diplomă) peste toată comuna. Am învățat multe de la un felcer neamț mai în vârstă. Comuna avea un mic spital-sanatoriu, unde am devenit un apreciat spălător de cerumen / destupător de urechi.

Revenind la armată, cazuistica era limitată, specifică soldaților: bătăături la picioare și la mâini, răceală, sinuzită, uneori o hernie inghinală. Mi-a rămas întipărit în minte cazul unui soldat care avea febră și dureri de burtă difuze, dar fără semne specifice care să indice o apendicită acută. L-am ținut două zile la infirmerie, dar când medicul dispensarului militar s-a întors din vacanță, s-a supărat (și pe bună dreptate) că nu l-am trimis la spital. L-au operat și din fericire nu au găsit nimic grav. Un alt caz interesant a fost un recrutar evreu care suferea de neurofibromatoză, o boală rară, cu multe implicații relevante anesteziei și eventual asociată cu complicații serioase. Tânărul avea numeroase ghemotoace sub pielea toracelui anterior (neurofibroame), care arătau ca niște nasturi de jachetă.

În timp ce eram la dispensar, crizele mele de astm s-au întetit, fiind însoțite de o rinită alergică severă, așa că m-au internat la spitalul militar din Timișoara. Față de dispensarul militar, acolo era un adevărat lux. Totul strălucea de curățenie, mâncarea era bună, iar personalul medical era foarte amabil și bine pregătit. Crizele de astm s-au rărit și au devenit mai ușoare, astfel încât medicul colonel, șeful secției de ORL, a vrut să mă trimită înapoi la regiment. Spre norocul meu medicul care mă trata, un locotenent-colonel ahtiat după șah, a insistat să mai rămân, sub pretextul că făcea un experiment: îmi trata rinita alergică cu picături în nas de polidin. Tratatamentul nu m-a ajutat, în schimb am jucat șah ore în șir cu doctorul. Până la urmă m-au eliberat din armată pe motiv de boală.

Medic de țară la Căndești

În februarie 1977 am ajuns la Căndești, județul Neamț, capătul lumii! Eram singurul medic la cei 5,000 de locuitori care trăiau în comună și în satele din jur: Bărcănești, Pădureni, Dragova, Văduțele și Țârdeni Mici. Căndeștiul este la 33 de km de Piatra Neamț. Primul meu drum de la Piatra Neamț la Căndești a fost foarte frigos din cauza găurilor din podeaua autobuzului. Vara în schimb, găurile serveau la aerisire – și la prăfuirea călătorilor. Pe atunci Căndeștiul avea practic o singură stradă, lungă și nepavată, restul caselor fiind împrăștiate. Împrejurimile comunei ofereau o priveliște plăcută, cu câmpii, dealuri și mulți copaci.

Am ajuns la dispensar frânt de oboseală după drumul lung parcurs în câteva trenuri, pornind din Timișoara. Am venit singur, soția urmând să mi se alăture mai târziu. La dispensar mă aștepta medicul, tot ardelean, pe care urma să-l înlocuiesc. Am mâncat și am băut *o lecuțacă*, așa cum se spune pe-acolo și pe la miezul nopții ne-am culcat. A doua zi în zori m-am trezit buimac la auzul unor bătăi puternice în ușa. Era soțul unei femei gravide în luna a opta, care mai avea acasă șase copii. Femeia era foarte palidă, sângera puternic din vagin, avea pulsul filiform și nu reușeam să-i măsoar tensiunea. Pe scurt, era în șoc hemoragic și avea nevoie de o operație urgentă. Nu aveam cateterele intravenoase fine de care dispunem astăzi, ci un ac metalic gros, cu care era greu să nimerești vena chiar la oamenii sănătoși. Moașa, care era o femeie mai în vârstă și foarte experimentată în meserie, i-a introdus acul sub piele (subcutanat) și a conectat-o la o soluție de glucoză, singura care exista în dispensar. Între timp a sosit “salvarea” și într-o jumătate de oră, care mi-a părut

o veșnicie, am ajuns cu ea la spitalul din Piatra Neamț. Femeia era letargică și cu greu puteam să-i palpez pulsul. Ginecologii au operat-o imediat și i-au salvat viața, însă copilul a murit.

Locuitorii comunei și ai satelor dinprejur erau țărani simpli și săraci, dar pașnici și primitivi. Erau obișnuiți să aducă doctorului ouă și uneori o găină sau niște lemne de încălzit. Niciodată nu am condiționat tratamentele medicale cu primirea de “cadouri”, dar cu timpul am învățat să le accept, fiindcă toți făceau asta și fiindcă salariul meu lunar de circa 1,200 de lei (cam \$30 pe piața neagră) era derizoriu. Iar când murea vreun prunc în vârstă de sub un an, se scădeau în mod automat 30% din următorul salariu al medicului. Acest lucru mi s-a întâmplat o singură dată în cele 17 luni pe care le-am petrecut la Căndești. Copilul nici măcar nu a ajuns la dispensar și am auzit de el abia când directorul spitalului m-a anunțat că am fost penalizat cu reducerea de salariu.

Găinile și ouăle primite de la pacienți mi le gospodărea țăța Maria, femeia de serviciu a dispensarului, care era și o bucătăreasă excelentă. O figură neobișnuită era nea Barcan, felcerul. Interesant că numele Barcan era foarte răspândit pe acele meleaguri (există și un sat cu numele de Bărcănești), dar numele Barcan îl poți întâlni și în Israel. Nu știu cine a împrumutat numele de la cine. Nea Barcan trăgea vârtos la măsă, dar îi cunoștea pe toți locuitorii satelor, cunoștea toate drumurile și cărările comunei și ale satelor și avea o oarecare dexteritate în unele proceduri “medicale” cum ar fi cateterizarea nesterilă a vezicii urinare, extragere de dinți cu un clește de casă, etc. Era problematic să-l contrazici, fiindcă se considera foarte experimentat în medicină. Când se îmbăta și voia să spună o șmecherie sau voia să pară sugubă, nea Barcan își arăta singurii dinți din gură, doi incisivi maxilari proeminenți, îi pocnea cu unghia și în același timp închidea un ochi. Dar am învățat și de la el câte ceva, mai ales în legătură cu năravurile sau bolile unor locuitori și mai ales cum să ajung la domiciliul pacienților. Oamenii erau ocupați cu gospodăria și nu veneau degeaba la dispensar. Cred (sper) că în general erau mulțumiți de felul cum îi tratam. Iernile erau foarte reci. Mergeam cu șareta câteodată mulți kilometri pe zi, pe la casele pacienților care nu puteau ajunge la dispensar. Așa a fost cazul unei bătrânele care a suferit un accident cerebral și nu voia să se interneze la spital. Ajungeam la căsuța ei, sus pe dealul de la Vădurele și îi injectam vitamină B complex. Dacă eu nu ajungeam, mergea nea Barcan. Printr-o minune bătrânica și-a revenit.

Cum spuneam, iernile moldovenești erau foarte grele. Pe drum, căruțașul nostru îi dădea calului o cantitate mare de fân. Calul defeca tot timpul, iar aburii care se ridicau ne încălzeau. Uneori mai găseam pe drum și câte-un bețiv căzut în zăpadă și înghețat.

Unii săteni veneau la dispensar în ultimul moment, *in extremis*, când “li se termina benzina”. Așa a ajuns la dispensar o femeie de circa 40 de ani care până atunci nu văzuse un medic în viața ei. Abia mai răsufla, sărmana. Avea

picioarele umflate. Am ascultat-o cu stetoscopul și am depistat la inima ei un suflu (zgomot patologic) de stenoză a valvei mitrale. În plus avea și edem pulmonar (apă la plămâni). Suferea de o insuficiență cardiacă gravă. Am trimis-o urgent la spital, unde din nefericire s-a stins din viață după câteva zile.

Din păcate, din cauza lipsei de experiență mai și greșeam câteodată. Asta însemna a învăța medicina pe calea cea grea, întortocheată și nu din experiența altora.

Stagiul la țară l-am făcut în perioada în care decretul inuman al lui Ceaușescu, care interzicea avorturile era “în floare” și eram îngrijorat să nu se facă la Căndești vreun avort ilicit. Acestea erau adesea făcute în condiții nesterile și câteodată se întâmpla ca femeia să moară de septicemie (infecție generalizată).

La începutul lunii martie soția mi-a făcut o scurtă vizită. La întoarcere plănuia să-și întâlnească tatăl la București, în casa unchiului ei. A ajuns la București cu o oră înainte de groaznicul cutremur din 1977! Casa unchiului a fost avariata, dar ei au scăpat nevătămați. Și la Căndești am simțit cutremurul, dar după câte îmi amintesc nu s-a soldat cu victime. Ceea ce mă neliniștea era faptul că telefoanele nu funcționau și nu știam ce se întâmplă cu soția mea. În sfârșit, trei zile după cutremur, ea mi-a telefonat că a ajuns cu bine la Timișoara.

Din când în când câțiva medici din satele din jur, toți ardeleni, ne întâlneam la o bere cu niște mici gustoși și de fiecare dată altcineva plătea. Le-am promis că la primul meu salariu îi invit pe toți la restaurant. Zis și făcut. Banii i-am pus în buzunarul interior al paltonului. Am ajuns la restaurant, am mâncat cu toții bine dar când să plătesc, banii dispăruseră. Nu știu dacă i-am pierdut sau mi s-au furat. Mi-a fost foarte penibil să spun colegilor că nu găsesc banii, iar ei mă priveau cu niște mutre neîncrezătoare... Până la sfârșitul lunii am rămas fără o “copecică” în buzunar. Am avut noroc cu ouăle din Căndești. O lună de zile am mâncat numai ouă cu pâine. Zilnic cincisprezece ouă! Dimineața cinci ouă tari, la prânz cinci ouă la capac, iar seara cinci ochiuri. În ziua următoare schimbam ordinea și așa am ținut-o timp de o lună. Nu mă gândeam la colesterol; eram bucuros că aveam ce mânca. După câteva săptămâni i-am invitat pe colegi la dispensar, unde țăta Maria a preparat niște fripturi de pui cu cartofi și ne-am delectat și cu un *ghin* (vin) bun de Căndești. Era și țuică, dar față de pălînca ardelenescă era o poșircă.

Soția mea, Elisabeta, a venit la mine la Căndești în luna mai. Ea era orășeancă get-beget, când a văzut niște vaci subalimentate, m-a întrebat dacă nu cumva erau cai! Deși era proiectantă, soția mea a fost angajată imediat ca învățătoare la clasele primare. Atât copiii cât și părinții o iubeau și o respectau. Are un mare talent de a transmite căldură sufletească copiilor. Ne-am mutat cu chirie într-o căsuță din comună, dar am stat acolo numai două zile. Soția a avut primul șoc când a văzut că drumul la toaletă ducea prin cocina de porci. A doua traumă a fost când am aprins focul în sobă – fum a ieșit din belșug, dar căldură

ba. Iar când am pus magnetofonul în priză ca să ascultăm muzică, s-a oprit curentul în toată comuna.

A doua zi ne-am luat bocceluțele și ne-am mutat la *Chiatra* (Piatra Neamț), în cartierul Dărmănești. Deși eram cinci chiriași în aceeași locuință, ea era pentru noi un salt calitativ – aveam baie (comună), frigider și chiar telefon. Împreună cu noi locuiau trei ardelence: o farmacistă, o pediatră și o stomatologă. Viața în cinci era suportabilă și încercam să nu ne deranjăm unii pe alții. Cea mai simpatcă și mai inimoasă era farmacista Silvia, care avea și un fin simț al umorului. *Chiatra* era un oraș frumos și îngrijit, cu o priveliște splendidă.

Piatra Neamț

Spre deosebire de Timișoara și mai ales de Marghita, aprovizionarea *Chietrei* cu alimente era bună. Îmi plăceau ghebele (un soi de ciuperci), pastrama afumată din piept de pui, urda proaspătă și multe alte bunătăți pe care le găseai la piață. Soția a început să lucreze la combinatul din Săvinești, iar eu făceam zilnic naveta. Nu era o situație ideală dar n-am avut încotro, fiindcă soția era gravidă și avea nevoie de mine. Eram fericiți și așteptam cu nerăbdare venirea bebelușului.

La opt luni de sarcină am plecat împreună la Timișoara, unde urma să nască. Am cumpărat bilete de tren la clasa întâi, fiindcă era iarnă și voiam să călătorim într-un vagon încălzit. Spre dezamăgirea noastră, eram singurii călători la clasa întâi și vagonul era neîncălzit. Am trecut la clasa a doua, măcar acolo erau mulți pasageri ale căror corpuri emanau căldură... Drumul până la Timișoara a durat vreo 20 de ore, dar am ajuns cu bine. Soția urma să nască la Timișoara, iar eu m-am întors la Căndești. Știind că la Timișoara era penurie de alimente, le trimiteam din când în când un pachet care conținea mai ales ouă, dar majoritatea ouălelor ajungeau la destinație sparte, se scurgeau din pachet și soția primea amendă. Ca urmare am încetat să le trimit ouă prin poștă.

În 30 martie 1978 s-a născut primul nostru fiu, Ephraim (Efraim) Daniel. La maternitate tratamentul medical era bun, dar în acele vremuri sumbre de dictatură, lipsuri și corupție, condițiile igienice erau deplorabile. Băile erau murdare, iar majoritatea mamelor trebuiau să doarmă câte două într-un pat, cap la picioare. Un mic ciubuc i-a favorizat soției un pat separat. Colac peste pupăză, decretul stabilea că după naștere, chiar după una pe cale naturală și necomplicată, femeile trebuiau să rămână la spital cel puțin o săptămână, ceea ce era o tâmpenie, mai ales în acele condiții igienice precare.

Directorul spitalului mi-a dat câteva zile de concediu ca să-mi văd bebelușul, dar trecuseră două săptămâni de la naștere, așa că numai atunci i-am făcut *brit mila* (circumcizie), acasă la părinții soției și în prezența părinților mei care veniseră de la Marghita. *Mohelul* (cel care făcea circumcizia) era domnul Katz, care avea vreo 80 de ani. Ca să nu-i tremure mâna, a băut înainte o țuiculiță, iar lui Ephraim i-a dat câteva picături de vin ca să nu-l doară.

A doua zi m-am întors la Căndești, iar soția și băiatul au rămas la părinți, la Timișoara.

După câteva luni ne-am decis să emigrăm în Israel, ca să fim împreună cu familia noastră, supraviețuitori ai Holocaustului, care părăsiseră România cu zeci de ani în urmă. În acea perioadă s-a ivit o conjunctură în care evreii și germanii primeau ușor aprobarea de a emigra. Fiindcă încălcasem contractul de muncă, care mă obliga să lucrez la țară cel puțin trei ani, am plătit o amendă cam cât salariul meu pe un an întreg. De fapt nu noi am plătit amenda, ci părinții soției, fiindcă noi nu aveam acești bani.

Era timpul să las în urmă primul meu post de medic. Am simțit un nod în gât când m-am despărțit de oamenii satului și mai ales de personalul medical al dispensarului. Acești oameni au fost primii care m-au ajutat în cariera de medic.

Viața mi-a plăcut chiar în condițiile precare din Căndești, am reușit să o savurez și să-mi iubesc meseria și pacienții.

La vita è bella!

Tiberiu Ezri